

STULESTIA

TRAMNEWS

Bezpłatny miesięcznik

Nr 3/36, marzec 2014

Nakład: 10 000 egz.

ISSN 2299-2790

Fot. Przemysław Wacławek

Odkrywanie centrum Świętochłowic str. 6-7

str. 4-5

str. 8-9

str. 10

INWESTYCJE

Coś się kończy, coś zaczyna!

ROZMOWA

Nie pogodzę się z autyzmem

ROZMAITOŚCI

Artyści teatru docenieni

Jedźmy razem

Przypisywane Konfucjuszowi przekleństwo człowieka losu - „Obyś żył w ciekawych czasach” najprawdopodobniej w ogóle nie pochodzi z Chin, ani z zamierzonych dziejów, a jego popularność nabierała tempa niedługo przed wybuchem II wojny światowej. Bez względu na pochodzenie słów tego porzekadła i barwność jego legendy jest to przekaz niezwykle uniwersalny – każdy z nas może go spokojnie odnieść do siebie. Bo przecież ciekawe czasy były, są i będą! Pomysł rządzących, zmiany, reformy, ciągła karuzela wydarzeń, postęp nauki, anomalie pogodowe, jednostki powszechnie szanowane i osobowości nieobliczalne, potrafiące wzbudzać lęk w najodleglejszych zakątkach globu... Widząc to wszystko, każdy człowiek na poczekaniu znajdzie dla siebie dowód na to, że przekleństwo ciekawych czasów dotyczy i jego.

Jest co najmniej drugie przesłanie tego porzekadła. Ciekawe czasy to również synonim dynamicznie zachodzących zmian - rozszerzenia ludzkiej wrażliwości, horyzontów myślenia i działania, poprawy warunków życia. To drugie przesłanie jest obecnie znacznie bliższe pracownikom Tramwajów Śląskich. Dzięki unijnym środkom wprowadzamy na tory nowoczesność na najwyższym poziomie. Postępowi pracownicy sprzyjała w ostatnich miesiącach nad wyraz łagodna zima. Mam świadomość, że jeszcze teraz modernizacje i zmiany kojarzą się naszym pasażerom przede wszystkim z utrudnieniami, zmianami tras, rozkładów jazdy i zawieszaniem kursów poszczególnych linii. Przebudowy nie da się przeprowadzić inaczej, staramy się jednak uciążliwości te ograniczać do możliwego minimum, niejednokrotnie przesuwając je na czas weekendów, gdy liczba osób korzystających z komunikacji publicznej jest wyraźnie mniejsza. W Tramwajach Śląskich wiele się ostatnio dzieje. Żyjemy w ciekawych czasach – w jak najbardziej pozytywnym znaczeniu tego porzekadła...

Tadeusz Freisler

Prezes Zarządu Tramwaje Śląskie S.A.

**SILESIA
TRAMNEWS**

Wydawca:
Agencja Mediów Lokalnych mediaL
41-500 Chorzów, ul. Katowicka 105/2,
tel. 32 24 13 374

Redaktor naczelny:
Waldemar Kosior

Druk:
Polskapresse Sp. z o.o.
Za treść ogłoszeń redakcja nie odpowiada

*Zdrowych, radosnych
i pełnych rodzinnego ciepła
Świąt Wielkanocnych*

*życzą wszystkim korzystającym
z usług transportu publicznego
Pracownicy Tramwajów Śląskich S.A.*

Złote i srebrne medale dla pracowników Tramwajów Śląskich

- *W imieniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Wojewody Śląskiego...* - tak brzmią pierwsze słowa, które usłyszał każdy pracownik Tramwajów Śląskich odznaczony medalem za długoletnią służbę. Uroczystość wręczenia medali państwowych odbyła się w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim w Katowicach.

W środę, 19 marca br. reprezentacyjny westybul gmachu Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego gościł wielu zasłużonych i wyróżniających się pracowników firm i urzędów z całego województwa śląskiego. W tym gronie znalazło się 7 pracowników spółki Tramwaje Śląskie. Gości przywitała Orkiestra Policyjna Komendy Wojewódzkiej Policji w Katowicach, a odznaczenia - w imieniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej - wręczył Wicewojewoda Śląski Piotr Spyra.

Złotym medalem za długoletnią służbę odznaczony został: Prezes Zarządu - Dyrektor Naczelny Tadeusz Freisler, Członek Zarządu - Dyrektor Wykonawczy Bolesław Knapik oraz pracownicy

- Jan Głowania, Janusz Brela, Józef Dastyk i Andrzej Zarębski. Srebrny medal za długoletnią służbę otrzymał Ireneusz Kostrzewski.

- Te odznaczenia są dla nas namacalnym dowodem, że zaangażowanie w codzienną realizację postawionych przed nami zadań, doceniane jest również na najwyższym szczeblu - powiedział w imieniu odznaczonych prezes Tadeusz Freisler i dodał: - W takich chwilach zdajemy sobie sprawę, że każdy z nas jest istotnym elementem całej tramwajowej maszyny, której funkcjonowanie zapewnia milionom mieszkańców Aglomeracji codzienny dojazd do szkoły, pracy, na zakupy czy do kina.

Odnaczeni pracownicy Tramwajów Śląskich S.A. w Urzędzie Wojewódzkim w Katowicach.

Ulica Kościuszki w Katowicach Wystartował drugi etap prac

Od początku roku trwają prace przy modernizacji torowiska tramwajowego na ul. Kościuszki w Katowicach. Pierwszy etap obejmujący fragment od ul. Szeligiewicza do stadionu AWF wkroczył właśnie w drugą fazę, a jednocześnie rozpoczął się etap drugi - od Kinoteatru Rialto do pl. Miarki.

Pierwszy tor wzdłuż ul. Kościuszki na odcinku od ul. Szeligiewicza do al. Górnośląskiej jest już gotowy. Od poniedziałku 24.03.2014 r. komunikacja tramwajowa prowadzona jest po nowym torze, a prace przeniosły się na tor w stronę Brynowa. Znacznie bardziej zauważalna jest zmiana w organizacji ruchu na dolnym odcinku ul. Kościuszki. W dniach 21-23.03.2014 r. Wykonawca zabudował nowe rozjazdy technologiczne na wysokości Kinoteatru Rialto i za pl. Miarki. - Wszystko po to, by można było przystąpić do prac na dolnym odcinku ul. Kościuszki przy jednoczesnym utrzymaniu ruchu tramwajowego do Brynowa. Dzięki rozjazdom od poniedziałku tramwaje kursują w dwie strony torowiskiem w ul. Kochanowskiego - wyjaśnia główny specjalista ds. ruchu Tramwajów Śląskich S.A. Marek Kilijański i dodaje, że zmieniły się nieco trasy części linii: - Tramwaje linii nr 6, 16 i 36 dojeżdżają do pętli w Brynowie, a linie nr 19 i 35 kierują się do pl. Wolności. Zmiany dotknęły również część linii autobusowych, a ruch samochodowy prowadzony jest objazdem.

Modernizacja ul. Kościuszki w Katowicach realizowana jest we współpracy z Urzędem Miasta Katowice. Ulica zostanie gruntownie przebudowana - wymienione zostaną instalacje: gazowa, elektryczna i kanalizacyjna, pojawi się nowe oświetlenie, przebudowane zostaną chodniki i jezdnia, inny będzie także układ miejsc parkingowych. Samo torowisko zostanie przesunięte w kierunku wschodnim, czyli bliżej numerów parzystych. - Dzięki temu zyskamy miejsce na nowe perony przystankowe w formie wysepki na środku ulicy. To znacząco wpłynie na poziom bezpieczeństwa pasażerów tramwajów - zaznacza dyrektor ds. inwestycji Tramwajów Śląskich S.A. Andrzej Bywalec.

Realizację zadania tramwajowego na odcinku od Kinoteatru Rialto do pl. Miarki zaplanowano do połowy sierpnia. W kolejnym etapie planowane jest rozpoczęcie robót na odcinku od pl. Miarki do ul. Szeligiewicza. Całość prac - zgodnie z zapisami umowy - planujemy zakończyć w pierwszym kwartale 2015 r. Koszt zadania tramwajowego to niespełna 9,8 mln zł.

Prace realizowane są w ramach Projektu pn.: "Modernizacja infrastruktury tramwajowej i trolejbusowej w Aglomeracji Górnośląskiej wraz z infrastrukturą towarzyszącą" współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko.

Fot. Daniel Janeczko

Zapraszamy na Targi Transportu Publicznego

expo silesia

Już po raz szósty w Centrum Targowo-Konferencyjnym Expo Silesia w Sosnowcu odbędą się Targi Transportu Publicznego SilesiaKOMUNIKACJA. W dniach 15-16.04.2014 r., wśród wystawców z całej Polski - tradycyjnie już - stanie stoisko Tramwajów Śląskich S.A.

Tegoroczne Targi zapowiadają się rekordowo. Organizatorzy spodziewają się łącznie ponad 150 wystawców oraz blisko 3000 odwiedzających. W ubiegłych latach stoisko Tramwajów Śląskich cieszyło się sporym zainteresowaniem zwiedzających. - Liczymy, że w tym roku będzie podobnie. Na naszym

stoisku zaprezentujemy m.in. postępy w realizacji zadań inwestycyjnych oraz plany na nadchodzące miesiące. Będzie też kabina tramwajowa, która co roku przyciąga wielu zwiedzających, chcących zasiąść za tramwajowym pulpitem - mówi rzecznik Tramwajów Śląskich S.A. Andrzej Zowada.

Targi Transportu Publicznego są jedyną w regionie tego typu imprezą, w ramach której spotykają się wszystkie obszary transportu publicznego, w tym: systemy informacji pasażerskiej, transport autobusowy, tramwajowy i kolejowy oraz infrastruktura przystankowa, drogowa i miejska związana z obsługą przewozów pasażerskich. Wśród imprez towarzyszących znalazły się m.in.: konferencja KZK GOP pt. "Założenia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w subregionie centralnym województwa śląskiego na przykładzie projektu Inteligentnych Systemów Transportowych prowadzonego przez KZK GOP", eliminacje do Mistrzostw Świata Kierowców Zawodowych "Polski Traker" i konferencja Śląskiego Klastra Transportu Miejskiego. Targi odbędą się na terenie Centrum Targowo-Konferencyjnego Expo Silesia przy ul. Braci Mieroszewskich 124 w Sosnowcu 15 i 16 kwietnia w godzinach 9:30 - 15:30.

Stoisko Tramwajów Śląskich S.A. podczas ubiegłorocznych targów.

Coś się kończy, coś zaczyna!

To jest zdecydowanie najprzyjemniejszy moment związany z modernizacją infrastruktury torowej - kiedy możemy powiedzieć: "zakończyliśmy prace, ruch tramwajów wraca na swoje miejsce w pełnym zakresie". W ostatnim czasie te słowa padły w kontekście dwóch miejsc. Pierwsze to Ruda Śląska Chebzie - okolica Ronda Unii Europejskiej i wiaduktu kolejowego nad ul. Goduli. Drugie zaś to śródmieście Katowic - ul. 3 Maja i pl. Wolności. Nasz Projekt jednak nie zwalnia. W miejsce zakończonych robót, startują kolejne prace. Ruszyły roboty na ul. Kościuszki w Katowicach, łączy chwila robotnicy pojawią się na al. Korfańskiego od Ronda do pętli Słonecznej a prace w Chorzowie na ul. Armii Krajowej oraz w Sosnowcu i Szopienicach weszły w kolejną fazę.

Zapewniamy, że po zakończeniu prac otrzymacie Państwo całkiem nową jakość: ciche torowiska, nowoczesny tabor oraz przystanki tramwajowe przyjazne seniorom, mamom z wózkami i osobom niepełnosprawnym, a wszystko to zgodnie z najwyższymi standardami Unii Europejskiej.

Zapraszamy do śledzenia postępu prac na stronie internetowej Tramwajów Śląskich S.A. www.tram-silesia.pl zakładka „Projekt Unijny”.

Zdjęcie: Daniel Janeczko

Dostawa kolejnego wagonu Pesa Twist.

WIADOMOŚCI Z PLACU BUDOWY

Bytom:

- Na odcinku od skrzyżowania z ul. Zabrzańską rozpoczęto podbijanie torów, trwa wykonywanie przejścia dla pieszych w okolicach przedszkola oraz montaż słupów trakcyjnych. Planowane zakończenie robót to przełom kwietnia i maja br.

Chorzów:

- Na odcinku od przystanku Chorzów AKS do Chorzów Chopina zamontowane zostały wiaty przystankowe.
- Na skrzyżowaniu ul. Armii Krajowej z ul. Inwalidzką uruchomiono dla ruchu tramwajowego tory we wszystkich kierunkach. Trwają prace związane z wykonaniem podbudowy asfaltowej pod nową nawierzchnię.
- Na ul. Armii Krajowej rozpoczęto przebudowę toru północnego (kierunek Świętochłowice) od skrzyżowania z ul. Waryńskiego do ul. Jasińskiego; wykonano podbudowę od skrzyżowania z ul. Waryńskiego do ul. Chodkiewicza. Trwa układanie płyt torowych. Planowany termin zakończenia toru północnego to koniec czerwca br.

Katowice:

- Na przystanku WPKiW Wejście Główne postawione zostały wiaty przystankowe, do końca marca zamontowane zostaną osłony przeciwbryzgowce.
- Zakończono roboty ziemne na odcinku od ZOO do przystanku Wesołe Miasteczko, trwa wykonywanie podbudowy.

- Na ul. Obrońców Westerplatte w kierunku Katowic rozpoczęto demontaż torów i roboty ziemne, planowane zakończenie robót torowych i dopuszczenie do ruchu to koniec maja br.
- Na ul. Kościuszki w rejonie ul. Szeligiewicza oraz przy autostradzie A4, po nowo wybudowanym torowisku został uruchomiony ruch tramwajowy. Przystąpiliśmy do przebudowy toru równoległego. Na odcinku od Kinoteatru Rialto do pl. Miarki od 24 marca br. rozpoczęliśmy kolejny etap przebudowy ul. Kościuszki. Ruch tramwajowy odbywa się po jednym torze ul. Kochanowskiego.
- Przywrócono ruch tramwajowy przy pl. Wolności i ul. 3 Maja na całym zakresie.
- W ul. Sosnowieckiej na odcinku od Morawy do granicy z Sosnowcem wykonano kanalizację deszczową oraz rozebrano kostkę granitową; trwa demontaż 4 obiektów mostowych nad rzeką Brynicą. Od rzeki Rawy do ul. Morawy prowadzone są prace przy budowie kanalizacji deszczowej.

Ruda Śląska:

- Dopuszczono do ruchu torowisko przy ul. Dworcowej od Chebzia do ul. Asfaltowej.
- Rozpoczęto montaż torowiska przy skrzyżowaniu ul. Zabrzańskiej z ul. 1 Maja.

Sosnowiec:

- Zakończono montaż torowiska w stronę Zagórza na odcinku od ul. Parkowej do ul. Żeromskiego.

- Trwa budowa torowiska w stronę Zagórza przy ul. Żeromskiego.
- Na ul. Sobieskiego trwa wykonywanie kanalizacji.

Zabrze:

- Na ul. Wolności trwa budowa chodników i wjazdów do posesji. Na przełomie marca i kwietnia planowane jest rozpoczęcie prac na skrzyżowaniu ul. Wolności z ul. Myśliwską.

Zabrze, ul. Wolności.

TABOR - MODERNIZACJA wagonów typu 105 N

Tramwaje Śląskie S.A posiadają już 61 zmodernizowanych wagonów typu 105 N, z czego 16 wagonów zmodernizowanych zostało przez Zakład Usługowo Remontowy Tramwajów Śląskich S.A. w Chorzowie, a pozostałe przez Konsorcjum firm Modertrans i MPK Łódź. W kolejnych miesiącach 2014 r. modernizację w ZUR w Chorzowie przejdzie jeszcze 14 wagonów.

Bytom, ul. Łagiewnicka.

ZAKUP 30 szt. NOWYCH TRAMWAJÓW

Do końca marca br. w posiadaniu Tramwajów Śląskich będzie już 6 z 30 nowych, niskopodłogowych wagonów typu Twist 2012 N, dostarczonych przez firmę Pesa Bydgoszcz S.A. Najprawdopodobniej na początku maja nowe tramwaje włączone zostaną do ruchu i wyjadą na tory obsługując pierwszą linię.

Andrzej Bywalec

**Dyrektor ds. inwestycji Tramwajów Śląskich
Pełnomocnik Zarządu ds. realizacji Projektu**

Chorzów, ul. Armii Krajowej.

Katowice, ul. 3 Maja.

Katowice, ul. Chorzowska.

Katowice, pl. Wolności.

Katowice, ul. Sosnowiecka.

Ruda Śląska, ul. Zabrzeńska.

Sosnowiec, ul. 3 Maja i ul. Żeromskiego.

Wszystkie wymienione w tekście inwestycje, związane z Projektem pn. *Modernizacja infrastruktury tramwajowej i trolejbusowej w Aglomeracji Górnośląskiej wraz z infrastrukturą towarzyszącą* realizowanym przez Tramwaje Śląskie S.A., są współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko.

Początki Świętochłowic sięgają XIII wieku, kiedy to w dokumencie księcia bytomskiego Kazimierza II z 21 lipca 1295 roku wzmiankowano o wsi Chropaczów. Obecnie jest to jedna z pięciu dzielnic miasta - obok Centrum, Lipin, Piaśnik i Zgody. Jak większość górnośląskich miast, Świętochłowice swój rozwój zawdzięczają przemysłowi ciężkiemu, a zwłaszcza hutniczemu.

Tym razem proponujemy spacer po centralnej części miasta, wzdłuż głównego traktu, którym jest ulica Katowicka. Wycieczkę rozpoczynamy od przystanku tramwajowego przy tzw. Gazowni, gdzie dojechać możemy od strony Katowic przez Chorzów Batory linią tramwajową nr 7, od Chorzowa Centrum linią nr 9 i 17, natomiast od strony Bytomia linią nr 9. Linia ta, jako druga nitka przebiegająca przez Świętochłowice, uruchomiona została w 1900 roku.

Już na początku naszej wędrowki uwagę przykuwa 40-metrowa wieża ciśnién z 1909 roku, wykonana wg projektu R. Lummerta, w stylu zbliżonym do neogotyku. Wieża nakryta jest półkolistą kopułą z ozdobnymi lukarnami. Wnętrze budowli kryje 120 krętych schodków, prowadzących do zbiornika mieszczącego 500 m³ wody. U podnóża wieży mieści się siedziba oddziału PGNiG, podobna w formie do cylindrycznego zbiornika na gaz. Idąc dalej, wzdłuż torów tramwajowych, po lewej stronie zauważymy budynek Urzędu Miasta Świętochłowice (dawniej budynek starostwa świętochłowickiego), wzniesiony w 1925 roku, w stylu eklektycznym z cechami neobaroku. Wnętrze kryje m.in. obszerną, reprezentacyjną klatkę schodową, salę posiedzeń z ciekawymi witrażami sygnowanymi przez Stanisława Ligonia.

Tuż za gmachem urzędu uwagę przykuwa umieszczona na budynku Miejskiej Biblioteki Publicznej mozaika z lat 70. XX wieku autorstwa prof. Henryka Goraja, przedstawiająca symboliczną mozaikę. Przed budynkiem stoją tablice pamiątkowe, poświęcone świętochłowickim nauczycielom, którzy zginęli w czasie II wojny światowej. Natomiast po przeciwnej stronie ulicy stoi tzw. willa Wallisów (rodziny zasłużonych świętochłowickich nauczycieli), wzniesiona w stylu secesyjnym w latach 20. ubiegłego wieku. Ten jednopiętrowy budynek, ze środkowym ryzalitem wychodzącym ponad dach, zajęty jest m.in. przez Urząd Stanu Cywilnego.

Idąc dalej ulicą Katowicką, docieramy do węzła tramwajowego, gdzie tramwaj linii nr 9 skręca w lewo pod wiadukt kolejowy i wjeżdża do dzielnicy Świętochłowice - Zgoda, a tramwaje linii nr 7

Odkrywanie centrum Świętochłowic

Na trasach linii Tramwajów Śląskich S.A. nie brakuje atrakcji – ciekawych miejsc i pamiątek historycznych, zabytkowych obiektów architektury miejskiej, przemysłowej czy sakralnej, a także pomników upamiętniających osoby i wydarzenia, które w sposób szczególny zapisały się w dziejach naszego regionu. Przedstawiamy je w tym cyklu.

i nr 17 jadą prosto ulicą Bytomską przez dzielnicę Chropaczów i Piaśnik. Przy mijance możemy chwilę odpocząć w małym parku miejskim „Mijanka”, a potem udać się w stronę ulicy Cmentarnej. Warto zatrzymać się przy Starym Cmentarzu, założonym w 1894 roku, do którego prowadzi neobarokowa brama wejściowa z widniejącym na niej łacińskim napisem: „Ego sum resurrectio et vita” (Ja jestem zmartwychwstanie i życie). Na

terenie cmentarza znajduje się wiele ciekawych historycznie nagrobków, w tym pomnik poległych powstańców śląskich wzniesiony w 1924 roku (zniszczony w czasie II wojny światowej i zrekonstruowany w 1947 roku). Na przecięciu głównej alei stoi sześciometrowy krzyż cmentarny ufundowany przez parafian w 1896 roku.

Wychodząc z cmentarza kierujemy się w ulicę Wiktora Polaka, gdzie znajduje się budynek dawnego urzędu gminy (zarządu dworskiego) z 1907 roku. Nieco dalej, przy ulicy Szpitalnej, widoczne są zabudowania dawnego szpitala miejskiego, wzniesionego w latach 1883–1884. Mieści się tu także Nowy Cmentarz katolicki, założony w 1923 roku, oraz cmentarz świętochłowickiej parafii ewangelicko-augsburskiej z 1910 roku, na terenie którego w 2001 roku odsłonięto pomnik poświęcony ofiarom obozu pracy w Świętochłowicach-Zgody.

Z ulicy Szpitalnej wracamy do głównej arterii, która łączy się z Placem ks. Leopolda Raabego. Mieści się tam neogotycki, ceglany kościół im. Jana Chrzyciela, należący do parafii ewangelicko-augsburskiej, wybudowany w latach 1900–1901. Wnętrze kościoła jest skromne, wyposażone w drewniany, neogotycki ołtarz, ambonę oraz ciekawe secesyjne witraże.

Podążając dalej ulicą Katowicką, warto zwrócić uwagę na budynek pod numerem 30, wzniesiony w 1897 roku. Obecnie jest to dom mieszkalny,

Figura św. Floriana przy kościele św. Piotra i Pawła. W tle klasztor boromeuszek.

Grupa ukrzyżowania przed kościołem św. Piotra i Pawła.

ale niegdyś swoją siedzibę miała tu dyrekcja kopalń i hut Donnersmarcków. Następnie skręcamy w ulicę Wodną, przechodzimy przez ulicę Wyzwolenia (najstarsza ulica miasta, dawniej – ulica Długa), ulicę Szkolną i ulicę ks. Kubiny, gdzie funkcjonuje miejskie targowisko z odbudowaną halą targową. Wracając ulicą Szkolną do ulicy Katowickiej, przy nr 15 zobaczyć można zabudowania dawnej remizy ochotniczej straży pożarnej. Dalej przechodzimy do ulicy Dworcowej. W budynku pod numerem 14 do 2012 roku swoją siedzibę miało Muzeum Miejskie (wcześniej była tu szkoła ewangelicka założona w 1888 roku). Obecna siedziba muzeum, przemianowanego na

Dawna willa Wallisów ul. Katowicka.

Muzeum Powstań Śląskich, mieści się w budynkach starego szpitala przy ulicy Szpitalnej. Z ulicy Dworcowej wracamy do ulicy Katowickiej, dochodzimy do katolickiego kościoła parafialnego pw. świętych Apostołów Piotra i Pawła. Budowla w stylu neogotyckim, ceglana, założona na planie krzyża łacińskiego powstała w 1891 roku wg projektu Paula Jackischa z Bytomia. Wnętrze jest jednonawowe, halowe z transeptem. Obecny wystrój i wyposażenie kościoła wykonane zostało przez Adama Lisika i artystę plastyka Józefa Kołodziejczyka. Ołtarz główny, wykonany z drewna dębowego, przedstawia patronów kościoła i po bokach – św. Wojciecha i św. Stanisława. Za

kościółem od strony ul. ks. bpa Teodora Kubiny zobaczymy wybudowaną w latach 1893–1894 plebanię. Na tej samej ulicy znajduje się jeszcze ceglany, eklektyczny budynek klasztoru boromeuszek (siostry Miłosierdzia św. Karola Boromeusza) pochodzący z 1897 roku.

Wiele równie ciekawych obiektów zabudowy mieszczańskiej przełomu XIX i XX wieku podziwiać możemy tak przy samej ulicy Katowickiej, jak i pozostałych ulicach śródmieścia - Bytomskiej, Bankowej, Dworcowej, ks. Kubiny. Nasz spacer zakończyć możemy, odpoczywając na terenie tzw. Plantów, czyli dzisiejszego Parku Zacisze, założonego w tym miejscu już w 1908 roku.

**Tekst i zdjęcia: Adam Łapski
Przewodnik turystyczny**

Dawna dyrekcja kopalni i hut Donnersmarcków.

Wieża ciśnień.

Nie pogodzę się z autyzmem

Szacuje się, że w Polsce niemal 30 tysięcy osób cierpi na autyzm. 2 kwietnia obchodzony będzie Światowy Dzień Świadomości Autyzmu. O chorobie, wsparciu i uświadamianiu rozmawiamy z Małgorzatą Kolisko-Nagły, prezesem Fundacji Spectrum Liberi.

Jak powstała Fundacja Spectrum Liberi?

Motorem do powstania fundacji był Karolek, nasz, obecnie, pięć i pół letni syn. Dwa i pół roku temu zdiagnozowano u niego autyzm. Po pomoc jeździliśmy do różnych ośrodków rozsianych po całym kraju. To był nasz początek drogi z autyzmem. Razem z mężem pomyśleliśmy wtedy, że łatwiej byłoby, jak nie musielibyśmy jeździć od jednego miejsca do drugiego. Czas poświęcony na podróże mógłby zostać spożytkowany na bycie razem (mamy, prawie trzyletniego, drugiego synka Szymonka). Przebywanie z ludźmi, którzy zmagają się z tym samym problemem i praca na ich rzecz sprawia ogromną satysfakcję. I tak niemal rok temu narodził się pomysł na fundację. Dzisiaj mamy 35 podopiecznych, w wieku od 2 do 25 lat. Są to dzieci i dorośli z Chorzowa i miast ościennych.

Miała pani podejrzenia, że syn może być autystycznym?

Karolek w wieku, w którym powinien mówić, wypowiadał tylko pojedyncze słowa. Lekarze twierdzili, że w przedszkolu na pewno się rozkręci. Niepokoilo nas to, że syn biegał naokoło piaskownicy, kręcił kółkami z autek i rowerów, nie integrował się z rówieśnikami, był agresywny, miał schematyczne zabawy, takie jak układanie wieży z klocków czy autek w rzędzie. To były pierwsze sygnały, że coś jest nie tak. Dopiero w przedszkolu zwrócono nam na to uwagę. Po spotkaniach ze specjalistami poznaliśmy ostateczną diagnozę – autyzm dziecięcy wysokofunkcyjny. Wcześniej był internet i lzy po nocach.

I co dalej?

Dla nas był to szok. To jest przewartościowanie życia o 180 stopni. Trzeba odłożyć plany związane z pracą, ambicje. Bo nagle okazuje się, że do końca życia będzie się walczyć z autyzmem. Przez pierwszych kilka miesięcy walczyliśmy o terapię dla syna. Staraliśmy się zrozumieć, co tak właściwie się stało. Szukaliśmy celu i metod komunikacji z nim. Dziś minęły niemal trzy lata, jak żyjemy z autyzmem. Ja osobiście nigdy się z nim nie pogodzę, bo gdyby tak było, to nie miałabym siły walczyć o Karola. Dzisiaj jest mi na pewno lżej. A tą dobrą rzeczą, która się z tego narodziła jest nasza fundacja. Lepiej działa się przecież jak rodzice są razem w tym temacie. U nas wymieniamy się doświadczeniami, nazwiskami dobrych terapeutów, rodzajem skutecznych terapii, adresami ośrodków. Skupiliśmy wokół fundacji fajnych i wartościowych ludzi, którzy często byli w tym wszystkim osamotnieni. Nie tylko rodzice, nawet specjaliści dawali nam

Prace młodych artystów oceniała m.in. Małgorzata Kolisko-Nagły, prezes Fundacji Spectrum Liberi (w środku).

sygnały, że są osamotnieni. Wspólnie organizujemy ciekawe rzeczy dla dzieci z całościowymi zaburzeniami rozwoju.

Co o autyzmie wie przeciętny Polak?

Społeczna świadomość na temat spektrum autyzmu jest bardzo niska. Ludzie zdrowi, nazywamy ich neurotypowymi (śmiech), nie wiedzą o nim prawie nic. Często kłócę się z nimi o Karolka. Chyba z połową Chorzowa jestem pokłócona (śmiech). Tłumaczę, że Karolek jest inny, ma autyzm wysokofunkcyjny. To bardzo inteligentny chłopczyk. Potrafi pisać i czytać. Ma jednak problem z komunikacją z rówieśnikami, nie integruje się. Narzuca swoją zabawę, swoje zdanie. Jeśli coś jest nie po jego myśli reaguje

W Światowym Dniu Świadomości Autyzmu (środa, 2 kwietnia) w Chorzowie pojawi się wyjątkowy niebieski tramwaj, którym poruszać się będą podopieczni Fundacji Spectrum Liberi oraz wolontariusze i specjaliści, którzy będą udzielać informacji na temat zaburzeń u dzieci. Tramwaj na trasie między Chorzowem Ratuszem a zajezdnią w Chorzowie Batorym kursować będzie przed południem, a następnie stanie na chorzowskim Rynku.

panicznie, a czasami agresywnie. Na zadane pytania często odpowiada nieadekwatnie lub nie nawiązuje rozmowy do danej sytuacji.

Jeśli rodzic podejrzewa u swojego dziecka zaburzenia ze spektrum autyzmu, to co ma robić?

Zwrócić się jak najszybciej do specjalistów: psychologa, neurologa, psychiatry, pedagogów. Szukać podobnych rodziców, którzy już mają za sobą fazę szoku i oswoili się z autyzmem. Faza braku akceptacji wcale nie trwa długo, potem jest faza ciężkiej pracy. Pracy dziecka, rodziców i środowiska pedagogów. Zespół autystyczny rozwija się przed 36 miesiącem życia i jest obecny w funkcjonowaniu dotkniętej nim osoby przez całe życie. Ważne jest, aby zaburzenia zachowania były diagnozowane w jak najwcześniejszym wieku. Dzieci i dorośli ze spektrum autystycznym mają problemy z komunikacją, okazywaniem uczuć, relacjami społecznymi oraz integracją wrażeń zmysłowych, okazywaniem i odczytywaniem emocji. Bardzo wczesna diagnoza, to klucz do lepszego funkcjonowania dzieci w przyszłości. Niestety zdarza się tak, że spotykamy się z podopiecznymi, dziećmi 8-9-letnimi tuż po diagnozie np. zespołu Aspergera. Owszem, wcześniej były oznaki, że coś się z dziećmi dzieje. Może były one nieświadomie bagatelizowane przez kadrę przedszkola, szkoły lub nawet lekarzy. Nikt nie zwracał uwagi na to, że może być to spektrum autyzmu. Nasz pediatra też podejrzewał autyzm u naszego syna, ale jak potem się okazało nie chciał nam o tym mówić, bo wydawało mu się, że tak będzie bezpieczniej. W przedszkolu "wyłapali" go pierwszego dnia,

ale są również placówki, gdzie dziecko nie trafia na właściwych ludzi. Nasza fundacja ma uświadamiać, że obok żyją tacy ludzie. Dziecko niegrzeczne nie musi być niewychowane. Takie bowiem są dzieci z autyzmem. Są po prostu zaburzone, ale przez to też wyjątkowe.

Fundacja ma ambitne plany rozwoju.

Naszym priorytetem jest utworzenie Niepublicznego Zespołu Przedszkolno-Szkolnego dla dzieci i młodzieży z autyzmem. Chcemy im zapewnić neodpłatną i profesjonalną terapię. Tak, by dzieci czuły się bezpiecznie w jednym miejscu, a rodzice nie musieli jeździć od ośrodka do ośrodka i tym samym tracić czasu, nerwów, pieniędzy i życia rodzinnego.

Chroni pani Karolka przed światem zewnętrznym?

Wprost przeciwnie. Wychodzimy z naszym synem na place zabaw, do centrów handlowych. Syn chodzi do przedszkola. Wiem, że z wieloma sytuacjami nie potrafi sobie poradzić, ale świadomie pchamy go w skupiska ludzi. Musi zobaczyć jak świat wygląda z zewnątrz. Powinien się oswajać i integrować ze społeczeństwem. To właśnie tam ma szanse robić postępy i uczyć się ogólnie obowiązujących postaw. Nie możemy chować swoich dzieci przed światem zewnętrznym, bo tylko w tym świecie nauczą się właściwych zachowań i zasad społecznych. Paradoksem jest, że świat zewnętrzny może także wiele nauczyć się od nich. Karol jest cudownym ambasadorem naszej fundacji.

Rozmawiał Wojciech Zawadzki

Zdjęcia: Mariusz Banduch

Konkurem na najładniejszy obrazek wiosny oraz okrzykami „Zimo precz!” seniorzy, młodzież i dzieci ze spektrum autyzmu przegonili zimą. Integracja międzypokoleniowa to pomysł Chorzowskiej Strefy Wolontariatu i Fundacji Spectrum Liberi. Akcję zorganizowano w Chorzowskim Centrum Kultury.

Fundacja Spectrum Liberi wspiera finansowo, rzeczowo i organizacyjnie dzieci i dorosłych z autyzmem oraz ich rodziny.

Fundacja prowadzi szkolenia i konferencje dla rodziców, nauczycieli, studentów oraz wszystkich osób zainteresowanych tematem całościowych zaburzeń rozwojowych. Organizuje punkt konsultacyjny dla rodziców zaniepokojonych zachowaniem swoich dzieci. Prowadzi kampanię w celu poprawy świadomości społecznej na temat życia z autyzmem, niepełnosprawnością i zatrudnienia osób ze spektrum autyzmu. Organizuje akcje charytatywne dla dzieci i dorosłych z niepełnosprawnościami. Od lutego br. organizuje w Chorzowie neodpłatne zajęcia skierowane do dzieci ze spektrum autyzmu.

Chorzów, ul. Powstańców 70/ 3
fundacja@spectrumliberi.org,
www.spectrumliberi.org
tel. 503047266

Artyści teatru docenieni

Sceniczna adaptacja książki Kazimierza Kutza „Piąta strona świata” wyreżyserowana przez Roberta Talarczyka na deskach Teatru Śląskiego w Katowicach uznana została za Spektakl Roku 2013 w tegorocznej edycji Nagrody Artystycznej Marszałka Województwa Śląskiego „Złota Maska”. Uroczystość wręczenia nagród odbyła się 24 marca br. w Teatrze Zagłębia w Sosnowcu.

Mirośław Sekuła, marszałek województwa śląskiego wręcza nagrodę specjalną Barbarze Ptak.

Robert Talarczyk, dyrektor katowickiego Teatru Śląskiego otrzymał podczas gali nagrodę indywidualną – „Złotą Maskę” za reżyserię spektaklu roku. Triumfowali także współpracujący z nim aktorzy. „Złotą Maskę” w kategorii rola wokalnie-aktorska odebrała Anna Noworzyn, kreująca rolę Elizy w spektaklu „My Fair Lady” Opery Śląskiej (reż. Robert Talarczyk), a „Złotą Maskę” w kategorii Aktorstwo-Rola Męska otrzymał Dariusz Chojnacki za rolę Bohatera w spektaklu „Piąta strona świata” i rolę Randle McMurphy’ego w spektaklu „Lot nad kukułczym gniazdem” (obydwie inscenizacje w Teatrze Śląskim wyreżyserował Robert Talarczyk).

„Złotą Maskę” dla najlepszej aktorki odebrała w tym roku Danuta Lewandowska za rolę Matki w spektaklu „Matki” Piotra Rowickiego w reżyserii Katarzyny Deszcz w Teatrze Nowym w Zabrze, nagroda za scenografię trafiła do Pawła Walickiego za oprawę scenograficzną spektaklu „Bobiczek” Hanocha Levina

Laureaci „Złotej Maski” 2013 na scenie Teatru Zagłębia w Sosnowcu. Nagrody w województwie śląskim przyznawane są od 1968 roku.

w reżyserii Łukasza Kosa w Teatrze Zagłębia w Sosnowcu. W kategorii Spektakl dla Młodych Widzów wyróżniono „Sen nocy letniej” Williama Szekspira w reżyserii Mariána Peccko w Teatrze Lalek Baniałuka im. J. Zitzmana w Bielsku-Białej. Nagrodę Specjalną odebrała podczas gali Barbara Ptak. Wyróżnienie przyznano jej za kostiumy do spektaklu „Noc w Wenecji” Johanna Straussa w reżyserii Marcina Sławińskiego w Gliwickim Teatrze Muzycznym w Gliwicach. Nagrodą Specjalną wyróżniono także spektakl „Synek” z tekstami

Robert Talarczyk.

Marcina Gawła, Zbigniewa Stryja i Zbigniewa Kadłubka w reżyserii Macieja Podstawnego wyprodukowany przez Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu.

Związek Artystów Scen Polskich Oddział Śląski przyznał tradycyjnie Nagrodę im. Leny Starke, fundowaną przez zięcia aktorki, Wilhelma Kronfelda. Tegorocznym laureatem nagrody został Jarosław Karpuk z Teatru Nowego w Zabrzu.

Uroczystość, związana z dorocznymi obchodami Międzynarodowego Dnia Teatru stała się także okazją do wręczenia medali Gloria Artis nadanych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Z rąk marszałka Mirosława Sekuły zaszczytne wyróżnienia odebrali artyści Teatru Śląskiego: Ewa Leśniak, Krystyna Wiśniewska-Sławik, Wiesław Sławik i Andrzej Warcaba.

Z autobusu na plakaty!

Komunikacja miejska to nie tylko autobusy i tramwaje. Codziennie pojazdami KZK GOP przemieszczają się tysiące osób. Dzięki transportowi organizowanemu przez Związek pasażerowie dojeżdżają do szkół, pracy, na spotkania towarzyskie, zakupy, imprezy, koncerty... Bo komunikacja to nie tylko transport, ale również interakcje między ludźmi. Przypominać o tym będzie kolejna akcja KZK GOP – „Jeżdżę autobusem, jeżdżę tramwajem!”.

Pierwszym etapem kampanii będzie rozpoczynający się konkurs, podczas którego wyłonionych zostanie co najmniej dwanaście osób, które wezmą udział w profesjonalnej sesji zdjęciowej, a ich fotografie znajdą się między innymi na citylightach promujących kampanię oraz w kalendarzu KZK GOP na rok 2015.

Przyślij swoje zdjęcie

Wszyscy zainteresowani powinni nadesłać swoje zdjęcie. Mogą to być fotografie indywidualne, mogą to też być zdjęcia z jedną lub z dwiema osobami: znajomymi, rodziną. Przyjmowane będą zgłoszenia osób w każdym wieku. Do każdego zgłoszenia musi zostać dołączony podpisany formularz będący załącznikiem do regulaminu konkursu. W przypadku zdjęć grupowych (z maksymalnie trzema osobami) ważne jest, aby pamiętać, że każda z widocznych na zdjęciu osób powinna podpisać osobną kartę zgłoszenia. Regulamin konkursu oraz formularz znajdują się na stronie internetowej KZK GOP (www.kzkgop.com.pl), można się także z nim za-

Uwaga!

KONKURS DLA PASAŻERÓW!

Do wygrania:

- › 40 biletów o wartości 150 zł
- › 12 nagród pieniężnych po 1500 zł

Partner medialny: **DZIENNIK ZACHODNI** naszemlasto.com

poznać w Punktach Obsługi Pasażera KZK GOP Organizatorzy czekają na zgłoszenia od 24 marca do 15 maja (w przypadku zgłoszeń nadsyłanych pocztą liczy się data stempla pocztowego).

Zgłoszenia należy nadsyłać na adres internetowy: konkurs@kzkgop.com.pl lub pocztą: KZK GOP, ulica Barbary 21a, 40-053 Katowice.

Spośród nadesłanych zgłoszeń wybranych zostanie kilkadziesiąt osób, które zaproszone zostaną do udziału w castingu. Wszyscy, którzy zostaną zakwalifikowani do tego etapu już mają zagwarantowane nagrody - bilet miesięczny o wartości 150 złotych. Po zdjęciach próbnych do finału wybranych zostanie co najmniej dwanaścioro osób. Finałiści wezmą udział w profesjonalnej sesji zdjęciowej, a ich portrety będą głównym elementem kampanii „Jeżdżę autobusem, jeżdżę tramwajem”. Finałiści otrzymają nagrody pieniężne w wysokości 1500 złotych w przypadku zdjęcia indywidualnego (w przypadku zdjęć grupowych wartość nagrody wzrośnie proporcjonalnie o 50 procent za udział każdej dodatkowej osoby).

Jeżdżę autobusem, jeżdżę tramwajem

Poprzez tę akcję KZK GOP chce przypomnieć, że komunikacja to nie tylko transport, ale również komunikacja między ludźmi. Pokazać, że autobusami i tramwajami podróżują sympatyczni i otwarci ludzie. W roku ubiegłym pasażerowie mieli okazję poznać pracujących dla KZK GOP kontrolerów w innych niż ich zawodowych rolach. Rok 2014 będzie należał do pasażerów!

REKLAMA

**Skrzydła drzwiowe
na stare ościeżnice!!!**
(ponad 30 wzorów)

* profesjonalny montaż
* na terenie Górnego Śląska - transport gratis!!

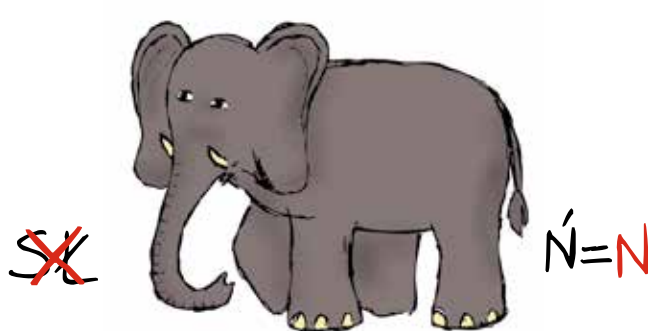
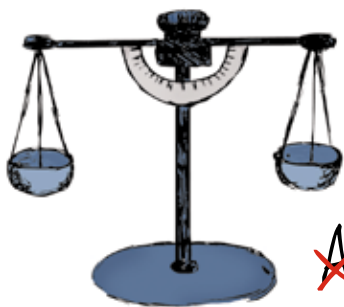
DOMATOR
Katowice, ul. Ułańska 12,
tel./fax. 032 254 49 98, 605 416-116
www.domator.katowice.pl, salon@domator.katowice.pl

**Warto
zamówić
reklamę
w**

**SILESIA
TRAMNEWS**

Sprawdź!
tel. **32 2413 374**

Rebusy dla dzieci

Rysowała: Sandra Kossok

Krzyżówka

Litery z pól ponumerowanych od 1 do 13 utworzą rozwiązanie.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----

Wśród czytelników, którzy nadesłali prawidłowe rozwiązania do 15 kwietnia na adres wydawcy rozlosujemy nagrody w postaci biletu miesięcznego KZK GOP. W tym miesiącu bilet miesięczny wylosowała Katarzyna Grzegorzewicz z Bytomia. Gratulujemy!

Adres redakcji: Agencja Mediów Lokalnych mediaL, ul. Katowicka 105, 41-500 Chorzów. Rozwiązania można przysłać pocztą tradycyjną, pocztą elektroniczną (na adres: biuro@agencjamedial.pl) lub dostarczać je osobiście. Uwaga: oprócz adresu nadawcy należy podać numer telefonu kontaktowego.

POZIOMO:

- 1) linia pochyła.
- 6) dziesiątne - w matematyce.
- 10) ... Wajda, reżyser.
- 11) imię Wojaczka, poety.
- 12) imię Dańca, kabareciarza.
- 13) działko wodne.
- 14) kraj z Kairem.
- 15) nisza.
- 17) załoga łodzi wioślarskiej.
- 19) błękit nieba.
- 21) oddanie książki do biblioteki.
- 23) twarz.
- 26) imię Golloba.
- 27) orangutan.
- 28) jadalny małż morski.
- 29) brat Macieja Damięckiego.
- 30) ucierpiała w wypadku.

PIONOWO:

- 2) teina w liściach herbaty.
- 3) potrawa z warzyw, w majonezie.
- 4) partner Ewy w raju.
- 5) młotem lub oszczepem.
- 6) to, co kogoś obraża.
- 7) imię Monka, detektywa z serialu.
- 8) można z nim kogoś odprawić.
- 9) ... Turnau, piosenkarz.
- 15) imię Baszanowskiego.
- 16) artysta cyrkowy
- 18) podwójne naczynie.
- 20) początek procesu spalania.
- 22) brama do stodoły.
- 23) odmiana tlenu.
- 24) narciarskie - na mamucie.
- 25) postępek.